

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІОЛОГІЯ»**

Маріуполь — 2020

УДК 378.14 (072)

Методичні вказівки до написання курсових робіт для студентів спеціальності «Соціологія» / Б. В. Слющинський, О. С. Цибулько, Т. М. Іванець, О. С. Зубченко / Під загальною ред. професора Б. В. Слющинського. Маріуполь : МДУ, 2020. 31 с.

У вказівках наведені основні вимоги щодо написання курсових робіт студентами денної та заочної форми навчання. Особлива увага присвячена таким проблемам, як вибір теми дослідження, робота з джерелами та літературою, оформлення науково-довідкового апарату згідно з сучасними вимогами Міністерства освіти і науки України.

Методичні рекомендації до написання курсових робіт для студентів спеціальності «Соціологія» затверджена на засіданні кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики.

Протокол № 1 від “27” серпня 2020 року

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ПІДГОТОВКА КУРСОВИХ РОБІТ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ВИДІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	4
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	7
РОЗДІЛ 3. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	15
РОЗДІЛ 4. ПОДАННЯ ТА ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	19
ДОДАТКИ.....	21

РОЗДІЛ 1.

ПІДГОТОВКА КУРСОВИХ РОБІТ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ВИДІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Курсові роботи є однією з провідних форм навчального процесу. Такі роботи являють собою:

- засіб, що залучує студентів до самостійного оволодіння необхідними фаховими якостями;
- результат студіювання основних та спеціальних курсів за поточний рік або за весь термін навчання;
- корисний досвід власної розробки конкретної теми за допомогою опанування певних джерел та наукової літератури.

Робота над курсовим дослідженням (проектом) традиційно включає в себе певні етапи. Серед них слід виділити перш за все:

- вибір і формулювання теми;
- загальне знайомство з навчальною та дослідницькою літературою, колом джерел;
- поглиблене студіювання необхідних джерел і наукової літератури, проведення, якщо необхідно, соціологічних досліджень та експериментів;
- саме написання курсової роботи;
- виявлення практичного значення розробки, втілення в життя її положень і висновків (за можливістю).

Вибір теми, напрямку досліджень здійснюється студентом самостійно. Формулювання теми не повинно мати ускладнену термінологію псевдонаукового характеру. Треба уникати назв, що починаються зі слів «Дослідження питання...», «Дослідження деяких шляхів...», «Матеріали до вивчення...» і таке інше, в яких не відбито в достатній мірі сутність проблеми.

На кафедрі філософії та соціології МДУ розроблено приблизну тематику курсових робіт, які враховують державні вимоги стосовно підготовки фахівців в галузі соціології, коло особистих науково-дослідницьких інтересів викладачів та напрямок кафедральних колективних наукових розробок. Але наявність таких приблизних переліків тем робіт не повинна обмежувати творчий пошук студентів. Кожному студенту кафедра призначає наукового керівника, який здійснює науково-консультаційне керівництво роботою студента.

Ознайомлення з джерелами і літературою. Після того, як тема обрана, студент має з'ясувати приблизне коло питань, які вона охоплює. Перш за все необхідно отримати консультації у наукового керівника, ознайомитися з навчальними посібниками. Після першого ознайомлення з джерелами і літературою слід сформулювати конкретну мету студентського дослідження і спираючись на це, побудувати план роботи. Поглиблене студіювання джерел та літератури слід закінчити розподілом зібраного матеріалу згідно з планом роботи.

Розробка теми студентського дослідження базується на багатомірному використанні юридичних, історичних та інших джерел. Зміст роботи повинен бути конкретним, висновки природно витікати з всебічного аналізу зібраних та опрацьованих матеріалів. Найголовніша вимога щодо студентських робіт – якомога більша самостійність у пошуку необхідної інформації, її систематизації, узагальненнях і аргументованості висновків. Збір даних доцільно починати в бібліотеці Маріупольського державного університету, в Маріупольській міській публічній бібліотеці. Безумовно, що як широкого використання заслуговує Всесвітня мережа Інтернет. Виписки з джерел та літератури доцільно робити на окремих листах паперу або картках. Це дозволить підвищити якість їх використання, бо не обмежує можливості систематизації. При цьому також слід використовувати офісну та комп'ютерну техніку. Слід не забувати на кожній окремій картці вказувати її тему, а також - відомості про те, звідки саме взята ця конкретна інформація (якщо з архіву, то – посилання на фонд, опис, справу та аркуш, якщо з друкованого джерела або з

наукової літератури, то вказується прізвище автора, назва книги, або статті, місце і рік видання, видавництво, кількість сторінок, та номер конкретної використаної сторінки, якщо з віртуального джерела то вказується адреса у Всесвітній мережі Інтернет, або вихідні дані CD, DVD. Такий ретельний підхід дозволяє зекономити час і точно оформляти посилання та список використаних джерел та літератури під час написання курсової роботи.

Формулюючи визначення проблеми, треба з'ясувати всі терміни, що можуть бути невірно витлумачені, зазначити методи дослідження, розробити структуру, що складається не тільки з заголовків розділів, але й підрозділів. Треба скласти список усіх книг, статей і інших джерел, що мають бути використані. При тому, слід звернути увагу, що список повинен містити різні види джерел. Може бути доцільним складання **синопису** – стислого конспекту дослідження. В якості основи для синописа береться структура роботи. Двома-трьома реченнями характеризується те, про що планується писати в кожному розділі (підрозділі). Добре складений синопис дає повне враження про студентське дослідження.

Безумовно, що треба складати особистий план роботи над курсовим дослідженням, починаючи з тижня затвердження теми і закінчуючи тижнем представлення роботи на кафедрі. Доцільно зазначити потижневе, які завдання будуть виконуватися.

Курсова робота має бути виконана українською мовою (в певних випадках можливо написання роботи і іншими мовами, принаймні – російською, англійською, німецькою, французькою, іспанською – на умовах передчасного узгодження цього з науковим керівником.

Об'єм курсової роботи становить 25-35 друкованих аркушів формату А-4. В цей об'єм не входить список використаних джерел, додатки і т.д. Неприпустимою є підготовка курсових робіт в зошитах, або на листах формату А-4, що заповнені з обох боків.

РОЗДІЛ 2.

СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна мати деякі обов'язкові елементи структури:

- титульний аркуш;
- зміст роботи, з указаними сторінками;
- перелік умовних скорочень (якщо в цьому є необхідність);
- вступ;
- основна частина (складається з кількох розділів);
- висновки;
- список використаних джерел та літератури;
- додатки.

Титульний лист курсової роботи обов'язково містить найменування:

- Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України,
- Маріупольський державний університет,
- Історичною факультет;
- Кафедра філософії та соціології;
- назва роботи;
- прізвище та ініціали автора роботи;
- прізвище, ініціали, науковий ступень та посаду наукового керівника;
- місто і рік (див. Додаток 1)

Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають окремий заголовок), висновків, списку використаної літератури, додатків та ін. (див. Додаток 2).

Коли в роботі вжита певна специфічна термінологія, або використані маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їх загальний

перелік може бути поданий окремим списком на початку роботи. Якщо спеціальні терміни, скорочення і таке інше повторюється менше трьох разів, окремого переліку складати не треба, а їх розшифровка подається у тексті роботи при першому згадуванні.

Вступ традиційно вважається як найбільш складна і дуже важлива частина дослідження. У вступі розкривається сутність і стан розробки наукової проблеми, до якої звертається студент, формулюються мета та завдання дослідження, робиться обґрунтування необхідності подальших студій, аналізується джерельна база. Здається, що має право на життя підкріплена багаторічним досвідом точка зору про те, що якісний, глибокий вступ можливо написати лише після того, як ретельно вивчені, проаналізовані та опрацьовані усі наявні джерела, література і більша частина роботи по основній частині дослідження закінчена.

Вступ, як правило складає 15 – 20% загальною об'єму роботи. Він повинен мати певну структуру, обумовлену науковою логікою:

- актуальність теми;
- визначення об'єкту та предмету дослідження;
- ступінь її вивченості в спеціальній науковій літературі;
- визначення мети та завдань дослідження;
- огляд джерельної бази дослідження;
- характеристика методології дослідження;
- практичне значення отриманих результатів, їх апробація, публікації (якщо є).
- характеристика змісту роботи (по розділам);

На початку роботи студент пояснює свою *мотивацію вибору конкретної теми*, її місце і значення в політичній науці чи міжнародних відносинах, її наукову новизну, доцільність на користь Україні. Висвітлення *актуальності* не повинно бути багатослівним. Чітко встановлюються об'єкт, предмет, хронологічні та географічні обмеження дослідження. *Об'єкт* – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення. *Предмет*

дослідження міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет студентського дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему курсової роботи, яка визначається на титульному аркуші.

В *огляді літератури* студент окреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою. Щоб все це зробити ґрунтовно, треба ознайомитися з максимально можливою кількістю робіт, що мають як пряме, так і опосередковане відношення до окреслених питань. Це можуть бути не лише монографічні дослідження, а й статті, брошури, рецензії, автореферати дисертацій і ін. Огляд літератури не повинен бути простим переліком опрацьованої літератури і переказом її змісту. Стисло, критично висвітлюючи роботи дослідників, студент повинен назвати ті питання, що залишилися невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми. Як правило, в тексті вступу фіксуються автори робіт, або йдеться лише про конкретні наукові проблеми; бібліографічна інформація подається в посиланнях. Огляд літератури можливо робити за хронологічним, або проблемним принципами (ліпше – останній). Ця частина вступу завершується висновком про ступінь висвітлення обраної теми. На підставі цього логічною виглядає необхідність сформулювати мету та завдання дослідження.

Мета наукового дослідження формулюється на основі окресленої теми роботи. Не слід формулювати мету як «дослідження», або «вивчення», тому що це вказує на засіб досягнення мети, а не саму мету. *Завдання* повинні бути достатньо чіткими та конкретними (їх як правило 2-4). Їх вирішення здійснюється в окремих розділах роботи. Цим пояснюється певний збіг формулювання завдань та назв розділів у змісті.

Досягнення поставлених мети та завдань можливо лише спираючись на широке залучення усіх можливих джерел. Наступною структурною одиницею вступу є *огляд джерел*. Цей аналіз так само, як і огляд наукової літератури слід спрямувати в напрямку виявлення цінності того чи іншого джерела саме для

розкриття конкретної теми дослідження. Джерела розглядаються в певній послідовності. Природно, що не всі перераховані види джерел можуть бути в одній курсовій роботі:

- документи та матеріали державних органів та установ, міжнародних міжурядових організацій;
- документи і матеріали недержавних органів та установ, у тому числі - документи і матеріали політичних партій, громадських організацій і рухів, кооперативних товариств, комерційних структур, міжнародних неурядових організацій;
- статистичні матеріали;
- періодичні видання (як правило, не наукового, а публіцистичного характеру);
- мемуари;
- довідкові видання;
- архівні матеріали (що не вийшли до попередніх видів);
- результати колективних та власних соціологічних досліджень, оброблених за допомогою комп'ютера.

У вступі обов'язково подається *методологічна основа роботи*. Подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко і змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Характеристика змісту роботи містить короткий оглядовий аналіз суті дослідження, зазвичай ця характеристика подається за розділами, таким чином, щоб прочитавши її можна було зрозуміти про що піде мова у кожній частині роботи.

У вступі також міститься коротке обґрунтування структури дослідження.

В основній частині курсової роботи систематизується і теоретично усвідомлюється фактичний матеріал. В розділах слід глибоко дослідити

причинно-наслідкові зв'язки, показати вміння орієнтуватися в використаному матеріалі і переконливо відстоювати свою точку зору, посилаючись на відомості, перш за все, джерел. Важливою умовою написання якісної роботи є послідовність в викладенні запланованого матеріалу. Порушення цього принципу призводить до повторів таких само положень та висновків, відсутності логіки в роботі. Бажано, щоб студент зосередився саме на власних дослідженнях, на їх порівнянні з результатами інших вітчизняних та зарубіжних авторів. Виклад матеріалів в основній частині повинен бути підпорядкований одній провідній ідеї, яка чітко визначена студентом.

При написанні курсової роботи студент повинен давати *посилання на джерела*, матеріали або окремі ідеї, висновки і результати, на яких розроблялися проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена студентська праця. Такі посилання дають змогу відшукати документи та наукові дослідження і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися, безумовно слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Використання відомостей, матеріалів з монографій, наукових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок обумовлює необхідність точно вказувати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць тощо.

Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «у працях Г. Нікольсона ...» [7, с. 12].

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого документу або друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точного відтворення цитованого тексту, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий в джерелі, із збереженням особливостей авторською написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться в будь-якому місці цитати (на початку, в середині, на кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак - то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів, і давати посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора студентської роботи до окремих слів, або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

е) якщо автор курсової роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора студентської роботи, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки. Наприклад: (курсив наш – Х.Х.). (підкреслено нами - Х.Х.).

Під час використання цитат необхідно мати на увазі декілька рекомендацій:

- не слід вживати дві і більш цитат підряд;
- немає потреби за допомогою посилань на авторитети підтверджувати наочні істини;

- не можна закінчувати окремі розділи цитатами, бо натомість повинні бути власні висновки за змістом розділу;
- немає сенсу використовувати занадто великі цитати;
- не бажано приводити цитати з одного джерела, монографії, статті (за винятком випадків, коли досліджується одне джерело).

Кількість розділів (підрозділів) у курсовій роботі, як правило, не регламентується. Це обумовлено обсягом і змістом зібраного матеріалу. Практика підказує, що оптимальна кількість розділів у курсовій роботі коливається з 2 до 4. При необхідності розділи слід поділяти на підрозділи. Назви розділів не повинні дублювати загальну назву роботи, а назви підрозділів – назви розділів. Як правило, зміст розділів розкриває завдання, що були сформульовані у вступі. Наприкінці розділів і підрозділів обов'язково повинні бути короткі висновки, що забезпечують логічний зв'язок викладеного матеріалу.

Висновки – це третя остання частина курсового дослідження. Вони повинні бути відносно невеликими за об'ємом (1,5-4 сторінки), але ємними за змістом. Висновки викладають найбільш важливі наукові та практичні результати, одержані в роботі. Висновки складається з чотирьох структурних одиниць, які не фіксуються. В першій частині коротко формулюються загальні висновки (вони не повинні текстуально співпадати з висновками за розділами), друга частина є своєрідною відповіддю на сформульовані у вступі завдання, в третій частині можливо продемонструвати зв'язок дослідження з практикою і в четвертій звертається увага на такі питання роботи, які не розкриті в ній та чому (недостатність джерельної бази. можливість бути окремою темою студіювання і таке інше). У висновках необхідно наголосити на якісних та кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати їх достовірність, викласти її рекомендації щодо їх використання.

Список використаних джерел слід розміщувати в одному з таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний у користуванні рекомендований при написанні дисертацій), в алфавітному порядку перших

авторів, або заголовків у хронологічному порядку. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. (Див. Додатки 3, 4).

До додатків за необхідністю доцільно включати допоміжний матеріал - який є необхідним для сприйняття студентською дослідження (акти національного права та міжнародно-правові документи, таблиці допоміжних цифрових даних, розрахунки, зразки анкет, інструкції і методики, ілюстрації допоміжного характеру та інше)

Текст курсової роботи повинен бути написаний згідно з загально визнаними нормами сучасної української мови. Доцільно триматись достатньо простих вказівок:

- в науковій та навчальній літературі слід писати, як правило, від третьої особи (не можна «за моєю думкою», треба «за думкою автора»), а слід використовувати єдину термінологію (загальновідому) і не займатися словотворенням;
- треба позбавлятися канцеляризмів та слів і висловів то мають жаргонний характер;
- небажані дуже великі (більш 3-4 строк) і занадто маленькі речення;
- не слід використовувати скорочення, які не є загально визнаними. Доцільні, наприклад скорочення - р. (рік), м. (місто), ст. (століття);
- лише поряд з цифровими позначеннями можливе використання знаків типу «№», «#», «%», «\$». В інших випадках слід писати «номер», «відсоток», «долар» і т.д. Не можна писати слово місяць після назви місяця. Не бажано розпочинати речення з цифр;
- під час використання в тексті прізвищ вчених, політиків, інших людей ініціали слід писати перед прізвищем, але не навпаки. Перед тим як здати курсову роботу на кафедру її слід добре вичитати. перевірити вірність цитування - оформлення посилань та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 3.

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсові роботи як правило, друкують за допомогою принтера на одній стороні аркуша білого паперу формату А-4 (210x297 мм) з використанням шрифтів текстового редактора Word, розміру 14 з полуторним міжрядковим інтервалом. Друкований текст має мати береги таких *розмірів*: правий – 15 мм, лівий – 30 мм, верхній, нижній – 20 мм. Шрифт друку має бути чітким, стрічка чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту курсової роботи повинна бути однаковою. Вписувати в текст окремі іншомовні слова, формули, умовні знаки можна лише чорнилом, тушшю, пастою виключно чорного кольору.

Друкарські помилки, описки, графічні неточності можна виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного виступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці в підбір до тексту. В кінці заголовка, що надруковано в підбір до тексту, ставиться крапка. Відстань між заголовком (за виключенням заголовку пункту) та текстом повинна дорівнювати 3-4 інтервалам. Кожну структурну частину курсової роботи слід починати з нової сторінки.

До загального обсягу роботи не входять додатки, список використаних джерел, але всі сторінки зазначених елементів студентського дослідження підлягають нумерації на загальних засадах. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиці, треба подавати арабськими цифрами без знака «№». Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Зміст, перелік умовних позначень, вступ (перша сторінка), висновки (перша сторінка), список використаних джерел і літератури не нумерують. Номер розділу ставлять після слова «Розділ», після номера крапку не ставлять, потім з новою рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.» (третій підрозділ першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка-наприклад: «4.2.3.» (третій пункт, другого підрозділу, четвертою розділу). Потім у тому рядку йде заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка. Підпункти нумерують в межах кожного пункту за такими ж правилами, що й пункти.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках роботи, слід включати до загальної нумерації сторінок. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядковою номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 2.1 (перший рисунок другого розділу).

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати свою назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють. Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки і маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох - або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те ж», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, знаків, математичних і інших символів, які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в будь-якому рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують надпис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 3.2» (друга таблиця третього розділу) Якщо в роботі є лише одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані нумерують послідовно в межах одної сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...
2. ...

Додатки оформлюють як продовження курсової роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх в порядку посилань в тексті дослідження. Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток ___» і число, що позначає додаток. Один

додаток позначається як додаток 1. При оформленні додатків окремою частиною на титульному аркуші під назвою роботи друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

Посилання на джерела та літературу подаються у квадратних дужках наприкінці речення.

Наприклад:

Опоненти запропонованої міри посилалися на те, що кожен має право на свободу, поки не обвинувачується в здійсненні злочину. Узяття під варту на 90 днів без пред'явлення звинувачення є відступом від судового наказу про передачу арештованого в суд і суперечить нормам, закріпленим у Великій Хартії (Magna Carta) 790 років тому [56, с. 45], де перше число – позиція в списку використаних джерел, а друге число – номер сторінки, звідкіля було взято інформацію або цитату. При цьому після першої дужки і перед другою дужкою пробіли не ставляться; після коми та «с.» використовується нерозривний пробіл (Ctrl+Shift+Пробіл). У випадку посилання на електронне джерело, до відсутня нумерація сторінок ставиться лише номер позиції у списку використаних джерел.

Наприклад:

Цю пропозицію критикували і консерватори, і ліберальні демократи, і члени правлячої лейбористської партії. Вони порівнювали запропоновану міру з тривалими термінами ув'язнення, до яких вдавалася поліція в Північній Ірландії в 70-і роки [87].

РОЗДІЛ 4.**ПОДАННЯ ТА ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ**

Термін подання курсової роботи на кафедру (з обов'язковою реєстрацією в спеціальному журналі) – за 2 тижні до захисту у друкованому та електронному варіантах. До захисту допускаються роботи, що пройшли перевірку на плагіат, оригінальність яких складає не менше 80 %. Роботи, оригінальність яких становить від 65 до 80 %, відправляються на повторну перевірку, у випадку менш ніж 65 % оригінальності проекти мають бути доопрацьовані.

Критерії оцінки курсової роботи:

- Чи є визначення проблеми практичним і ясно сформульованим?
- Чи містить вступ всі необхідні структурні елементи?
- Чи вся інформація, передбачена визначенням актуальності проблеми, наведена в студентській роботі?
- Чи є висновки по розділах і, в цілому, відповіддю на поставлене визначення мети та завдань дослідження?
- Наскільки чіткою і ясною є структура роботи і зв'язок між її розділами? Чи логічна структура з погляду визначення проблеми?
- Чи вагомі аргументи на користь підтриманих суперечливих чи дискусійних положень?
- Чи відповідає обсяг, що відведений на розділи їхній важливості?
- Чи відповідає робота вимогам до оформлення?
- Чи функціональні і ясні ілюстрації, таблиці, графіки, додатки?
- Чи є граматичні і стилістичні помилки?
- Чи самостійно студент формулював пропозиції та рекомендації?

- Чи зумів студент під час захисту обґрунтувати положення та висновки що містяться у роботі, конкретно і коротко відповідати на питання, що виникли?

Рекомендації щодо захисту курсових робіт.

Захист курсової проводиться в сітці основного розкладу занять по предмету який викладає науковий керівник і триває не більше 5 – 7 хвилин для кожного студента. У презентації однієї роботи одночасно беруть участь інші студенти групи, або ті, хто працює під керівництвом цього ж викладача.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ**

КУРСОВА РОБОТА

на тему:

**РОЗВИТОК МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ М.МАРІУПОЛЬ)**

Студентки I курсу

спеціальності 054 Соціологія

Іванової Анастасії Миколаївни

Керівник:

Іванець Тетяна Мирославівна,

кандидат політичних наук, старший

викладач кафедри філософії та

соціології

Маріуполь – 2020

Варіант 1**ЗМІСТ**

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	9
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В М. МАРІУПОЛІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	34
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66

Варіант 2**ЗМІСТ**

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	9
1.1.....	15
1.2.....	20
1.3.....	26
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В М. МАРІУПОЛІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	34
2.1.....	31
2.2.....	40
2.3.....	50
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81
ДОДАТКИ.....	88

ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ДЖЕРЕЛ

Порівняльна таблиця

За старими вимогами	За новими вимогами
<p><i>Абросимова С. В.</i> А. Чепа і невідомі маргіналії з його бібліотеки / С. В. Абросимова, Л. Г. Гурай // Січеславський альманах. – 2006. – № 2. – С. 134–152.</p>	<p><i>Абросимова С. В.</i> А. Чепа і невідомі маргіналії з його бібліотеки // Січеславський альманах. 2006. № 2. С. 134–152.</p>
<p><i>Глизь І. І.</i> Малоросійське таємне товариство / І. І. Глизь // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол. : В. А. Смолій (голова) та ін. ; Ін-т історії України НАН України. – К. : Наук. думка, 2009. – Т. 6 : Ла-Мі. – С. 480.</p>	<p><i>Глизь І. І.</i> Малоросійське таємне товариство // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Ін-т історії України НАН України. Київ: Наук. думка, 2009. Т. 6 : Ла-Мі. С. 480.</p>
<p><i>Гордієнко Д.</i> Тарас Шевченко і декабристи / Д. Гордієнко // Шевченкознавчі студії : зб. наук. пр. – 2007. – Вип. 10. – С. 131–138.</p>	<p><i>Гордієнко Д.</i> Тарас Шевченко і декабристи // Шевченкознавчі студії: зб. наук. пр. 2007. Вип. 10. С. 131–138.</p>
<p><i>Грицак Я.</i> Нариси історії України: формування модерної української нації ХІХ–ХХ ст.: навч. посіб. / Я. Грицак. – К. : Генеза, 1996. – 360 с.</p>	<p><i>Грицак Я.</i> Нариси історії України: формування модерної української нації ХІХ–ХХ ст.: навч. посіб. Київ: Генеза, 1996. 360 с.</p>
<p><i>Декабристи в Україні: дослідження й матеріали</i> / упоряд.</p>	<p><i>Декабристи в Україні: дослідження й матеріали</i> / упоряд. Г. Д. Казьмирчук,</p>

<p>Г. Д. Казьмирчук, Ю. В. Латиш ; наук. ред. Г. Д. Казьмирчука. – К., 2013. – Т. 7. – 440 с.</p>	<p>Ю. В. Латиш; наук. ред. Г. Д. Казьмирчука. Київ, 2013. Т. 7. 440 с.</p>
<p><i>Довідник з історії України : у 3 т.</i> [Електронний ресурс] / за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. – К. : Генеза, 1995. – Т. 2 (К-П). – Режим доступу : http://history.franko.lviv.ua/dovidnyk.htm.</p>	<p><i>Довідник з історії України: у 3 т. / за</i> заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. Київ: Генеза, 1995. Т. 2 (К-П). URL: http://history.franko.lviv.ua/dovidnyk.htm (дата звернення: 12.04.2016).</p>
<p><i>Донік О. М. Україна: у складі двох</i> імперій (остання чверть XVIII – перша половина XIX ст.) / О. М. Донік. – К. : Кріон, 2011. – 248 с.</p>	<p><i>Донік О. М. Україна: у складі двох</i> імперій (остання чверть XVIII – перша половина XIX ст.). Київ: Кріон, 2011. 248 с.</p>
<p><i>Енциклопедія історії України. Т. 4 :</i> Ка-Ком / редкол. : В. А. Смолій (голова) та ін. ; Ін-т історії України НАН України. – К. : Наук. думка, 2007. – 528 с.</p>	<p><i>Енциклопедія історії України. Т. 4: Ка-</i> Ком / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Ін-т історії України НАН України. Київ: Наук. думка, 2007. 528 с.</p>
<p><i>Історія політичної думки : навч.</i> посіб. / уклад. А. О. Карасевич. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. – Кн. І. – 439 с.</p>	<p><i>Історія політичної думки: навч. посіб.</i> / уклад. А. О. Карасевич. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2014. Кн. І. 439 с.</p>
<p><i>Казьмирчук Г. Д. Рух декабристів:</i> дискусійні питання та спроба їх розв'язання (до 180-річчя повстання) / Г. Д. Казьмирчук, Ю. В. Латиш // Український історичний журнал. – 2005. – № 6. – С. 50–65.</p>	<p><i>Казьмирчук Г. Д., Латиш Ю. В. Рух</i> декабристів: дискусійні питання та спроба їх розв'язання (до 180-річчя повстання) // Український історичний журнал. 2005. № 6. С. 50–65.</p>

<p><i>Когут З.</i> Коріння ідентичності. Студії з ранньомодерної і модерної історії України / З. Когут. – К. : Критика, 2004. – 351 с.</p>	<p><i>Когут З.</i> Коріння ідентичності. Студії з ранньомодерної і модерної історії України. Київ: Критика, 2004. 351 с.</p>
<p><i>Когут З.</i> Російський централізм і українська автономія: ліквідація Гетьманщини, 1760–1830 / З. Когут. – К. : Основи, 1996. – 317 с.</p>	<p><i>Когут З.</i> Російський централізм і українська автономія: ліквідація Гетьманщини, 1760–1830. Київ: Основи, 1996. 317 с.</p>
<p><i>Конискій Г.</i> Історія Русовъ, или Малой Россіи [Електронний ресурс] / Г. Конискій. – М., 1846. – Режим доступу : http://litopys.org.ua/istrus/istrus.htm.</p>	<p><i>Конискій Г.</i> Історія Русовъ, или Малой Россіи. Москва, 1846. URL: http://litopys.org.ua/istrus/istrus.htm (дата звернення: 28.06.2016).</p>
<p><i>Крип'якевич І.</i> Історія Русів [Електронний ресурс] / І. Крип'якевич // Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві. – Львів, 2001. – С. 167–171. – Режим доступу : http://litopys.org.ua/rizne/kryp3.htm.</p>	<p><i>Крип'якевич І.</i> Історія Русів // Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві. Львів, 2001. С. 167–171. URL: http://litopys.org.ua/rizne/kryp3.htm (дата звернення: 28.06.2016).</p>
<p><i>Куприянов А.</i> Декабризм в Украине: тайные общества 1820-х годов [Електронний ресурс] / А. Куприянов. – 2015. – Режим доступу : http://firstsocial.info/analiz/dekabrizm-</p>	<p><i>Куприянов А.</i> Декабризм в Украине: тайные общества 1820-х годов. 2015. URL: http://firstsocial.info/analiz/dekabrizm-v-ukraine-taunye-obshhestva-1820-h-godov (дата звернення: 27.06.2016).</p>

v-ukraine-taynyie-obshhestva-1820-h-godov.	
<i>Латиш Ю. В.</i> Декабристи в Україні. Історіографічні студії / Ю. В. Латиш. – К., 2014. – 237 с.	<i>Латиш Ю. В.</i> Декабристи в Україні. Історіографічні студії. Київ, 2014. 237 с.
<i>Мироненко О. М.</i> Конституційний проект Північного товариства / О. М. Мироненко // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Ін-т історії України НАН України. – К.: Наук. думка, 2009. – Т. 5 : Кон-Кю. – С. 67.	<i>Мироненко О. М.</i> Конституційний проект Північного товариства // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Ін-т історії України НАН України. Київ: Наук. думка, 2009. Т. 5 : Кон-Кю. С. 67.
<i>Ніколаєнко Н. О.</i> Державницькі концепції В. Н. Каразіна / Н. О. Ніколаєнко // Сучасна українська політика. Політика і політологи про неї. – 2004. – Вип. 5. – С. 56–62.	<i>Ніколаєнко Н. О.</i> Державницькі концепції В. Н. Каразіна // Сучасна українська політика. Політика і політологи про неї. 2004. Вип. 5. С. 56–62.
<i>Оглоблин О.</i> Люди старої України / О. Оглоблин. – Мюнхен : Дніпрова Хвиля, 1959. – 328 с.	<i>Оглоблин О.</i> Люди старої України. Мюнхен : Дніпрова Хвиля, 1959. 328 с.
<i>Політичні портрети України у XIX ст. : навч. посіб. / уклад. : А. О. Карасевич, К. М. Левківський, О. О. Карасевич, Л. С. Шачковська. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015.</i>	<i>Політичні портрети України у XIX ст. : навч. посіб. / уклад. : А. О. Карасевич, К. М. Левківський, О. О. Карасевич, Л. С. Шачковська. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. 594 с.</i>

– 594 с.	
<p><i>Салтовський О. І.</i> Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки (від витоків до початку ХХ сторіччя) / <i>О. І. Салтовський.</i> – К. : Парапан, 2002. – 396 с.</p>	<p><i>Салтовський О. І.</i> Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки (від витоків до початку ХХ сторіччя). Київ: Парапан, 2002. 396 с.</p>
<p><i>Свербигуз В.</i> Старосвітське панство / <i>В. Свербигуз.</i> – Варшава : Studio Literka, 1999. – 249 с.</p>	<p><i>Свербигуз В.</i> Старосвітське панство. Варшава: Studio Literka, 1999. 249 с.</p>
<p><i>Терещенко Ю.</i> Українське ХІХ століття: асиміляція неможлива [Електронний ресурс] / <i>Ю. Терещенко</i> // Тиждень. – 2014. – Режим доступу : http://tyzhden.ua/History/114257.</p>	<p><i>Терещенко Ю.</i> Українське ХІХ століття: асиміляція неможлива // Тиждень. 2014. URL: http://tyzhden.ua/History/114257 (дата звернення: 29.06.2016).</p>
<p>«Українські декабристи чи декабристи на Україні?»: Рух декабристів очима істориків 1920-х років / упоряд., вступ. ст. та прим. <i>Г. Казьмирчука, Ю. Латиша.</i> – К. : Логос, 2011. – 195 с.</p>	<p>«Українські декабристи чи декабристи на Україні?»: Рух декабристів очима істориків 1920-х років / упоряд., вступ. ст. та прим. <i>Г. Казьмирчука, Ю. Латиша.</i> Київ: Логос, 2011. 195 с.</p>
<p><i>Усенко П. Г.</i> Декабристів конституційні проекти / <i>П. Г. Усенко</i> // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол. : <i>В. А. Смолій</i> (голова) та ін. ; Ін-т історії України НАН України. – К. : Наук. думка, 2004. – Т. 2 : Г-Д. – С. 310.</p>	<p><i>Усенко П. Г.</i> Декабристів конституційні проекти // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: <i>В. А. Смолій</i> (голова) та ін.; Ін-т історії України НАН України. Київ: Наук. думка, 2004. Т. 2 : Г-Д. С. 310.</p>

<p><i>Хрідочкін А. В.</i> Суспільно-політичні погляди В. Н. Каразіна : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / А. В. Хрідочкін. – Дніпропетровськ, 2001. – 17 с.</p>	<p><i>Хрідочкін А. В.</i> Суспільно-політичні погляди В. Н. Каразіна: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. Дніпропетровськ, 2001. 17 с.</p>
<p><i>Шевчук В.</i> Нерозгадані таємниці «Історії Русів» [Електронний ресурс] / В. Шевчук. – Режим доступу : http://litopys.org.ua/istrus/rusiv9.htm.</p>	<p><i>Шевчук В.</i> Нерозгадані таємниці «Історії Русів». URL: http://litopys.org.ua/istrus/rusiv9.htm (дата звернення: 27.06.2016).</p>
<p><i>100 найвідоміших українців</i> / М. А. Гнатюк, Л. П. Громошенко, О. В. Ламонова та ін. – 2-ге вид. – К. : Орфей, 2002. – 592 с.</p>	<p><i>100 найвідоміших українців</i> / М. А. Гнатюк, Л. П. Громошенко, О. В. Ламонова та ін. 2-ге вид. Київ: Орфей, 2002. 592 с.</p>

Приклад оформлення**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Авдеев Ю. И. Особенности современного международного терроризма и некоторые правовые проблемы борьбы с ним. URL: <http://www.waaf.ru/3x.html> (дата звернення: 27.06.2016).
2. Аганин А. Р. Водные ресурсы и палестино-израильские отношения в 1967 – 1997 гг. // Ближний Восток и современность. М., 1998. С. 7—16.
3. Анкара осудила антитурецкие действия Израиля. URL: <http://www.rian.ru/world/20100112/204099604.html>. (дата звернення: 27.06.2016).
4. Бен-Мейер Ях. Гражданский и военные отношения в Израиле Н.Й. : Коламбия Юниверсити пресс, 1995. 298 с.
5. Внешняя политика Турции на современном этапе URL: <http://mnenia.zahav.ru/ArticlePage.aspx?articleID=12415> (дата звернення: 27.06.2016).
6. Вольский Д. А. Турция: партнер знакомый и незнакомый. М. : ЕКСМО, 2003. 236 с.
7. Далов І. Не тільки Чорне море об'єднує нас. Посольству України в Туреччині 10 років: минуле, справжнє, майбутнє // ППЧ. 2003. № 1. С. 3—11.
8. Джонс П. Мирный процесс на Ближнем Востоке. М. : ОУР-Знание, 1997. 182 с.
9. Довідник НАТО. К. : Видаництво «Молодь», 1999. 543 с.
10. Довідник читача. НАТО: Стамбульський саміт. Бр. : НАТО PDD. 140 с.

11. Долгов І., Зварич Б. «Передова країна» у пошуку своєї ідентичності // ППЧ. 2004. № 7/8. С. 61.
12. Європейський союз: [довідник]. М. : Інтердіалект, 1998. 125 с.
13. Колуглу А. Новое понимание угроз после «холодной войны» и обстановка в Турции. URL: http://www.milrf.ru/conference/cf_010228/2tu-kuloglu.html (дата звернення: 27.06.2016).
14. Угода про військово-технічне співробітництво між Туреччиною і Ізраїлем від 12.03.1995 р. URL: <http://huka.09.ru/325yt/5ty67/tyr> (дата звернення: 27.06.2016).
15. Abramowitz M. The Complexities of American Policymaking on Turkey // Insight Turkey. 2000. № 4. P. 3—35.
16. Aydin M. Turkish Foreign Policy Towards Central Asia and the Caucasus: Continuity and Change // Private View. 2000. № 9. P. 36—44.
17. Irshad M. The trouble with Islam: a wake-up call for honesty and change. Canada : Random House Canada, 2003. 222 p.
18. Turkish Officers Call for Boycotting Relations with Israel. URL: www.arabicnews.com/ansub/Daily/Day/010227/2001022706.html. (дата звернення: 27.06.2016).